

samen, maar ik blijf volledig onafhankelijk in de uitwerking van het project. Wat wij wel gemeen hebben is een belangstelling voor bepaalde componisten. Het gaat om een principiële kwestie: als onze grote broer, het traditionele operagezelschap, niet geschikt is voor zulke kleinschalige producties, kan hij deze best uitbesteden. Zo'n gezelschap heeft er de financiële middelen voor, wij niet. Met tien miljoen zouden wij perfect kunnen functioneren, daarmee leveren wij per jaar een nieuwe productie. Dat is belachelijk weinig geld in de operawereld. Wij zorgen ervoor dat de impact niet beperkt blijft tot een reeks voorstellingen in één huis. Wij maken van de nood een deugd: om financieel rond te komen zijn wij gedwongen buitenlandse coproductanten te zoeken.

Een samenwerking met de Vlaamse Opera lijkt voorlopig uitgesloten. Het is de keuze van Marc Clémur geen hedendaagse opera te doen. De opera van Fabre heeft hij zeer tegen zijn zin in de maag gesplitst gekregen. Het is jammer dat er geen enkele vorm van samenwerking met Walpurgis mogelijk blijkt, als je ziet welke middelen Clémur ter beschikking heeft. Zo'n samenwerking is denkbaar en zou ook logisch zijn, gelet op de artistieke verantwoordelijkheid van zo'n zwaar gesubsidieerd operagezelschap t.o.v. het moderne muziektheater. Het hangt alleen van de fundamentele keuzes af die men maakt. Clémur maakt die keuze niet, Focroulle wel. Dat merk je aan het feit dat hij met Anne Teresa De Keersmaecker scheep gaat.

Intimiteit

Pairon: Ik ben ervan overtuigd dat opera moet terugrijpen naar een zekere eenvoud, naar een zekere intimiteit. Het zijn kwaliteiten die ook in het gesproken theater gedeeltelijk verloren zijn gegaan, maar niet in die mate. Er bestaan daar nog hechte ensembles die een creatief project op lange termijn toelaten. In de opera is dat al lang niet meer het geval. Als je geen vast ensemble hebt, dan moet je per afzonderlijke productie werken aan het vormen van een ensemble, een geheel van mensen dat elkaar goed kent, waarbinnen het artistiek proces van de creatie zich organisch kan voltrekken.

Vanuit het productieapparaat moet je de artiesten, als ze bezig zijn met de creatie van een werk, gerust kunnen laten. Wanneer je met een groot koor en orkest te maken hebt, kan je dat niet, want je moet voortdurend organiseren. De keuze voor intimiteit en kleinschaligheid is ook economisch – grote ensembles zijn onbetaalbaar – maar hoofdzakelijk een artistieke keuze. Binnen kleine

structuren kan diegene die organiseert mee evolueren met het creatief proces. Op die manier kan de productie alle richtingen uit, en hoeft ze niet langer te beantwoorden aan de premissen van een productieapparaat.

Zo'n kleine ploeg kan ook een hele tijd bij elkaar gehouden worden, wat continuïteit verzekert. Het gaat er in Walpurgis zeer georganiseerd aan toe, maar vanuit een kleinschaligheid die veel mogelijkheden biedt. Opvoeringen hoeven niet beperkt te worden tot technisch goed uitgeruste huizen, ook kleinere zalen kunnen bespeeld worden. Men bereikt een publiek dat niet zo gemakkelijk zijn weg vindt naar opera-huizen.

Antigone heeft aangetoond dat dit alles in de praktijk kan worden gerealiseerd. Een première betekent eigenlijk slechts het begin van de productie. Mijn taak is het ervoor te zorgen dat het leven van zo'n stuk duurzaamheid krijgt, en dat kan natuurlijk alleen als het gedurende een langere periode opgevoerd wordt. Het stuk evolueert, tussen de verschillende tournees wordt er blijvend aan gewerkt.

Ten slotte was er de registratie van *Antigone* voor CD. Daarover heb ik lang gearzeld, want ik kan het werk moeilijk los zien van zijn scenische realisatie. Ik was dan ook aangenaam verrast dat velen deze CD een eigen waarde toekenden, los van de opvoering. Wat niet wegneemt dat deze CD voor mij vooral een documentaire waarde heeft en mij niet volledig bevredigt. Daarom zitten we te broeden op een registratievorm die meer zal verwijzen naar de scenische realiteit. Ik denk aan interactieve media zoals CD-ROM en CD-I, waarbij op een diskette niet alleen de auditieve registratie gebeurt, maar ook de beelden worden vastgelegd. Daarbij komt nog dat je andere informatie kunt opvragen. Dat zou voor het muziektheater een gedroomd medium zijn, hoewel het natuurlijk nooit de opvoering kan vervangen, maar het is wel denkbaar dat er in de toekomst voor CD-I speciaal stukken geschreven worden.

Antigone wordt nu door de BRTN verfilmd, het gaat niet om een zuivere captatie. Hierdoor beschikken we zowel over beeld als klank. Daarnaast zijn er gefilmde interviews, het libretto, de partituur en biografische gegevens. Al deze informatie zou op CD kunnen worden opgeslagen en door de luisteraar op verschillende niveaus kunnen worden opgevraagd.

Ik heb altijd een grote belangstelling gehad voor nieuwe technologieën en de manier waarop die voor de kunst kunnen functioneren. In het begin wist ik heel weinig over die

Lukas Pairon / Suzanne Vindevoel

interactieve media. Ik heb samen met enkele geïnteresseerden een denktankje opgestart. Door dit soort ontmoetingen moet het mogelijk zijn de know-how te verzamelen om in de toekomst zo'n interactief project op te starten. We proberen aan de resultaten van deze gesprekken enige ruchtbaarheid te geven. In mei nemen we in Amsterdam deel aan een colloquium rond media en kunst. In juni gaan we in de zaal De Unie in Rotterdam een workshop opzetten over de mogelijkheden van CD-I. Mensen van Philips zullen daaraan hun medewerking verlenen. Dat hele begrip van interactiviteit boeit mij uitermate. Ik vind dat in het theater terug en in de hele discussie rond wat dramaturgie moet zijn. Interactiviteit heeft te maken met het begrijpen van deze complexe wereld. Dit is misschien de maatschappelijke dimensie van mijn werk.

De oplosbare vis

Pairon: Op dit ogenblik staat een nieuwe productie op stapel met Peter Vermeersch als componist en Josse De Pauw als librettist. Zij kennen elkaar heel goed, zij werkten al vroeger samen voor film en toneel. Zij hebben gemeenschappelijke passies voor een bepaald soort literatuur en zij zijn dan ook vrij snel het stuk bij elkaar gaan dromen. Voor de zangers vielen we uiteindelijk terug op de zangers van het *Antigone*-project. Als acteur werd Dirk van Dyck bij het project betrokken. We hadden van bij het begin aan Tom Jansen als regisseur gedacht. Josse De